

Sunset Park

Boeken van Paul Auster bij De Arbeiderspers:

Het spinsel van de eenzaamheid

Maanpaleis

De muziek van het toeval

Leviathan

Mr. Vertigo

Van de hand in de tand

Timboektoe

Ik dacht: mijn vader is God

De New York-trilogie

Oefeningen in waarheid

Het boek der illusies

Orakelnacht

Brooklyn-dwaasheid

Op reis in het scriptorium

Man in het duister

Onzichtbaar

Sunset Park

Paul Auster

Sunset Park

Roman

Vertaald door Ton Heuvelmans

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2010 Paul Auster
Copyright Nederlandse vertaling © 2010 Ton Heuvelmans/
bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam
Oorspronkelijke titel: *Sunset Park*
Oorspronkelijke uitgave: Henry Holt and Company, LLC, New York

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.*

Omslagontwerp: Studio Ron van Roon
Omslagfoto: Andreas Feininger/Getty Images
Foto auteur: Merlijn Doomernik/Hollandse Hoogte

ISBN 978 90 295 7350 4/NUR 302

www.arbeiderspers.nl

Miles Heller

Hij maakt nu al bijna een jaar foto's van achtergelaten dingen. Per dag heeft hij minstens twee klussen, maar soms wel zes of zeven, en telkens als hij en zijn trawanten weer een huis betreden, staan ze oog in oog met die dingen, de talloze afgedankte spullen die zijn achtergelaten door de vertrokken gezinnen. De afwezige bewoners zijn inderhaast, verward en vol schaamte gevlucht, en wat vaststaat is dat waar ze nu ook wonen (als ze tenminste een woning hebben gevonden en niet op straat bivakkeren), hun nieuwe behuizing kleiner is dan het huis dat ze zijn kwijtgeraakt. Ieder huis vertelt zijn eigen verhaal van mislukking – van faillissement en schuld, van wanbetaling en gedwongen verkoop – en hij heeft zichzelf tot taak gesteld de laatste achtergebleven sporen van die verdreven levens vast te leggen om te bewijzen dat de verjaagde gezinnen hier ooit hebben gewoond, dat de geest van de mensen die hij nooit zal kennen of ontmoeten nog aanwezig is in de afgedankte voorwerpen die verspreid liggen in hun verlaten huizen.

Het werk dat ze doen heet 'uitmesten', en hij maakt deel uit van een team van vier man dat werkt voor een projectontwikkelaar die Dunbar heet en een contract heeft met de plaatselijke banken die nu eigenaar zijn van de betreffende woningen. Het uitgestrekte laagland van zuidelijk Florida staat vol met dat soort verweesde huizen, en aangezien het in het belang van de banken is dat de verlaten huizen zo snel mogelijk worden doorverkocht, moeten ze worden leeggeruimd, hersteld en klaargemaakt voor mogelijke nieuwe kopers. In een instortende wereld van economische ondergang en hand over hand toenemende ontberingen, is onder dergelijke omstandigheden het uitmesten een van de weinige winstgevende activiteiten. Het staat buiten kijf dat hij mazzel heeft met dit baantje. Hij weet niet hoe lang hij het nog volhoudt, maar het

betaalt redelijk en in een land waarin de banen bepaald niet voor het oprapen liggen is het in ieder geval werk.

Aanvankelijk reageerde hij verbijsterd op de wanorde, de smerigheid en de staat van verwaarlozing. Slechts hoogstzelden betreedt hij een woning die door de vorige bewoners in ongerepte staat is achtergelaten. Meestal heeft er een uitbarsting van woede en geweld plaatsgevonden, een uitzinnig pandemonium van willekeurig vandalisme als afscheid – variërend van opengedraaide kranen en overstromende badkuipen tot muren die met mokers zijn ingeramd, bedekt zijn met gore graffiti of doorzeefd met kogels, om nog maar te zwijgen van de weggerukte koperleidingen, de met bleekwater bewerkte vloerbedekking of de hopen stront op de vloer van de woonkamer. Dat zijn misschien extreme voorbeelden, impulsieve acties ingegeven door de blinde woede van hen die zich bestolen voelen, weerzinwekkende maar begrijpelijke uitingen van wanhoop, maar ook al wordt hij niet altijd bevangen door een golf van walging bij het betreden van een huis, hij opent nooit een deur zonder een beklemd voor gevoel. Het eerste waarmee hij te maken krijgt is de stank, de zware aanval van zure lucht op zijn neus, de alomtegenwoordige mengelmoes van aroma's: zure melk, kattenstront, aangekoekte wc's, rottend voedsel op het aanrecht. Zelfs de frisse lucht die na het opengooien van de ramen naar binnen stroomt kan de stank niet verdrijven; zelfs de meest gedegen en omzichtige opruimingsoperatie kan de stank van de mislukking niet uitwissen.

En verder zijn er dan de voorwerpen, de vergeten bezittingen, 'de achtergelaten dingen'. Inmiddels heeft hij duizenden foto's gemaakt, en in zijn uitdijende archief bevinden zich opnamen van boeken, schoenen en olieverfschilderijen, piano's en broodroosters, poppen, theeserviezen en vuile sokken, televisies en bordspellen, feestjurken en tennisrackets, divans, zijden lingerie, kitspuiten, punaises, plastic actiepoppen, lippenstiften, geweren, verkleurde matrassen, messen en vorken, pokerfiches, een postzegelverzameling en een dode kanarie onder in zijn kooitje. Hij heeft geen flauw idee waar de aandrang vandaan komt om al die foto's te maken. Hij beseft dat het een zinloze bezigheid is waar niemand iets aan heeft, en toch voelt hij iedere keer als hij een woning be-

treedt dat de dingen hem roepen, dat ze tegen hem spreken met de stem van de mensen die er niet meer zijn, hem vragen om nog één keer naar ze te kijken voordat ze worden afgevoerd. De andere leden van het team lachen hem uit om zijn obsessieve gefotografeer, maar daar trekt hij zich niets van aan. Ze zijn van geen enkel belang voor hem, en hij veracht hen allemaal. De hersendode Victor, de ploegbaas; Paco, de stotterende kletskous, en de dikke, kortademige Freddy: de drie musketiers van de ondergang. Volgens de wet moeten alle geborgen goederen boven een bepaalde waarde aan de bank worden overhandigd, die op zijn beurt verplicht is ze terug te geven aan de rechtmatige eigenaars, maar zijn collega's drukken alles achterover wat ze kunnen gebruiken zonder er verder bij na te denken. Ze vinden hem maar een rare omdat hij niet taalt naar die buit – de flessen whisky, de radio's, de cd-spelers, de boogschietuitrusting, de seksblaadjes –, maar het enige waarin hij geïnteresseerd is zijn de foto's, niet de dingen zelf maar de foto's van die dingen. Al geruime tijd praat hij zo weinig mogelijk onder het werk. Paco en Freddy noemen hem steeds vaker El Mudo.

Hij is achtentwintig, en voor zover hij weet heeft hij geen ambities. In ieder geval geen vurige ambities en geen helder beeld van wat het bouwen aan een mogelijke toekomst voor hem zou kunnen betekenen. Hij weet wel dat hij niet lang meer in Florida zal blijven, dat het ogenblik nadert waarop hij de behoefte zal voelen om te verkassen, maar zolang die behoefte nog niet is uitgegroeid tot een noodzaak tot handelen, neemt hij er genoeg mee te blijven waar hij is en niet vooruit te zien. Als er één ding is wat hij heeft bereikt in de zevenenhalf jaar sinds hij de universiteit heeft verlaten en zijn eigen weg is gegaan, dan is het wel dit talent om in het heden te leven, om zich te beperken tot het hier en nu, en hoewel dat misschien niet het meest prijzenswaardige resultaat is dat men kan bedenken, heeft het toch behoorlijk wat zelfdiscipline en zelfbeheersing van hem geëist om het te bereiken. Geen plannen hebben, dat wil zeggen geen verlangens en geen hoop, tevreden zijn met je lot, accepteren wat de wereld je iedere dag weer toebedeelt – om zo te kunnen leven moet je weinig te eisen hebben, zo weinig als menselijkerwijs gesproken mogelijk is.

Stukje bij beetje heeft hij zijn verlangens tot het absolute mi-

nimum weten te reduceren. Hij rookt en drinkt niet meer, hij eet niet meer in restaurants, hij heeft geen televisie, radio of computer. Hij zou het liefst zijn auto inruilen voor een fiets, maar hij kan niet zonder de auto omdat de afstanden die hij moet afleggen voor zijn werk te groot zijn. Hetzelfde geldt voor de mobiele telefoon die hij bij zich draagt en die hij het liefst in de vuilnisbak zou gooien, maar die hij ook nodig heeft voor zijn werk en daarom niet kan wegdoen. De digitale camera was misschien pure luxe, maar gezien het saaie geploeter en de sleur van het uitmesten voelt het alsof de camera zijn redding is. Hij betaalt maar weinig huur, aangezien hij in een klein flatje in een arme wijk woont, en afgezien van uitgaven voor broodnodige zaken, is de enige luxe die hij zichzelf toestaat het kopen van boeken: paperbacks, hoofdzakelijk romans, Amerikaanse romans, Engelse romans, buitenlandse romans in vertaling, maar uiteindelijk zijn boeken niet zozeer een luxe als wel een noodzaak, en lezen is voor hem een verslaving waarvan hij niet genezen wenst te worden.

Als het meisje er niet was geweest, zou hij waarschijnlijk voor het einde van de maand vertrokken zijn. Hij heeft genoeg gespaard om overal heen te kunnen waar hij wil, en het staat buiten kijf dat hij genoeg heeft van de zon van Florida, waarvan hij na uitgebreid onderzoek gelooft dat hij de ziel meer kwaad berokkent dan goed. Volgens hem is het een machiavellistische zon, een hypocriete zon, waarvan de straling zijn omgeving niet verlicht maar juist verduistert – je raakt verblind door het constante, felle schijnsel dat je teistert met vlagen van dampige vochtigheid en je in verwarring brengt met luchtspiegelingen en trillende, golvende ledigheid. Het is een en al glans en glitter, maar biedt geen enkele inhoud, geen rust, geen respijt. Toch was het in dit zonlicht dat hij het meisje voor het eerst zag, en omdat hij zich er niet toe kan zetten haar in de steek te laten, verblijft hij nog steeds in de zon en probeert hij er vrede mee te sluiten.

Ze heet Pilar Sanchez, en hij heeft haar drie maanden geleden ontmoet in een plantsoen. Ze troffen elkaar puur toevallig op een late zaterdagmiddag midden in mei, een uiterst onwaarschijnlijke ontmoeting. Ze zat in het gras een boek te lezen, en nog geen drie meter verderop zat hij ook in het gras een boek te lezen, en

toevallig ook nog hetzelfde boek als zij, hetzelfde boek in een paperbackuitgave, *The Great Gatsby*, dat hij al voor de derde keer las nadat zijn vader het hem cadeau had gegeven op zijn zestiende verjaardag. Hij zat daar ongeveer twintig minuten of een halfuur, ging helemaal op in het boek en zonderde zich af van zijn omgeving, toen hij iemand hoorde lachen. Hij draaide zich om en na die eerste, fatale blik op haar, terwijl ze naar hem lachte en op de titel van haar boek wees, vermoedde hij dat ze nog geen zestien was maar een meisje, een klein pubermeisje met een strakke, afgeknipte short aan, sandalen en een piepklein haltertopje, zoals alle meisjes die een beetje aantrekkelijk zijn dragen in het hete, zonovergoten zuidelijke deel van Florida. Nog een kind, zei hij bij zichzelf, maar toch, zoals ze daar zat met haar gladde, onbedekte armen en benen, haar lachende, sprankelende gezicht, en hij, die vrijwel nooit naar iets of iemand lachte, keek haar in de donkere levendige ogen en lachte terug.

En nu, een halfjaar later, is ze nu steeds minderjarig. Op haar rijbewijs staat dat ze zeventien is, dat ze pas in mei achttien wordt, en daarom moet hij in het openbaar behoedzaam met haar omgaan en ten koste van alles vermijden dat hij iets doet wat het wantrouwen wekt van geile omstanders, want één telefoontje naar de politie van een of andere opgefokte bemoeial, en hij verdwijnt meteen achter de tralies. Als het geen weekend of vakantie is brengt hij haar iedere dag met de auto naar de John F. Kennedy-school voor middelbaar onderwijs. Ze zit in de hoogste klas en is een goede leerling, ze wil graag doorleren en verpleegster worden. Maar hij zet haar nooit vlak voor de school af. Dat zou te gevaarlijk zijn. Een leerkracht of conciërge zou hen samen in de auto kunnen zien zitten en alarm slaan, en dus zet hij haar drie of vier straten voor de Kennedy-school af. Hij geeft haar geen afscheidskus. Hij raakt haar niet aan. Ze is niet blij met zijn gemaakte terughoudendheid, aangezien ze zichzelf beschouwt als een volwassen vrouw, maar ze accepteert zijn opgelegde onverschilligheid omdat hij dat nu eenmaal wil.

De ouders van Pilar waren twee jaar eerder bij een auto-ongeluk omgekomen, en totdat ze afgelopen juni na het schooljaar bij hem was ingetrokken, woonde ze met haar drie oudere zussen

in het ouderlijk huis: Maria van twintig, Teresa van drieëntwintig en Angela van vijfentwintig. Maria volgt een beroepsopleiding tot schoonheidsspecialiste. Teresa werkt als baliemedewerker bij een plaatselijke bank. Angela, de knapste, is hostess in een cocktailbar. Volgens Pilar gaat ze soms voor geld met klanten naar bed. Pilar voegt er onmiddellijk aan toe dat ze dol is op Angela, dat ze dol is op al haar zussen, maar dat ze blij is dat ze niet meer thuis woont, waar te veel herinneringen zijn aan haar vader en moeder, en bovendien is ze ondanks alles toch boos op Angela om de dingen die ze doet. Ze vindt het een zonde als een vrouw haar lichaam verkoopt, en het is een hele opluchting dat ze er niet meer met haar over hoeft te redetwisten. Ja, zegt ze tegen hem, zijn flatje is een armoedige bedoening, het huis is veel groter en comfortabeler, maar in dat flatje woont geen Carlos junior van anderhalf, en dat is ook een enorme opluchting. Teresa's zoontje is natuurlijk geen beroerd kind, en wat kan Teresa anders met een man in Irak en haar lange werktijden op de bank, maar dat geeft haar nog niet het recht om het babysitten om de andere werkdag over te laten aan haar jongere zusje. Pilar wilde geen spelbreker zijn, maar ze had er niettemin een hekel aan. Ze heeft haar tijd nodig om te studeren en alleen te zijn, ze wil iets van haar leven maken, en hoe kan ze dat doen als ze voortdurend luiers moet verschonen? Baby's zijn leuk voor andere mensen, maar zij wil er liever niets mee te maken hebben. Hartelijk bedankt, zegt ze, doe geen moeite.

Hij verbaast zich over haar karakter en haar intelligentie. Zelfs al op die eerste dag in het park, toen ze spraken over *The Great Gatsby*, was hij onder de indruk van het feit dat ze het boek uit eigen beweging las en niet omdat een leraar het haar had opgedragen, en naarmate het gesprek zich verder ontspon raakte hij nog meer onder de indruk toen ze stelde dat de hoofdpersoon in het boek niet Daisy of Tom of zelfs niet Gatsby zelf is, maar Nick Carraway. Hij vroeg haar of ze dat wilde uitleggen. Omdat hij degene is die het verhaal vertelt, zei ze. Hij is het enige personage dat met beide benen op de grond staat, de enige die verder kijkt dan zijn neus lang is. Alle anderen zijn oppervlakkig en gedesoriënteerd, en zonder het mededogen en begrip van Nick zouden we als lezer helemaal niets voor hen kunnen voelen. Het boek draait helemaal

om Nick. Als het verhaal was verteld door een alwetende verteller, zou het niet half zo effectief zijn geweest.

Een alwetende verteller. Ze weet dus wat die term betekent, zoals ze ook weet wat *'suspension of disbelief'* is, 'biogenese', 'antilogaritme' en het proces van Brown tegen de Amerikaanse Onderwijsraad. Hoe is het mogelijk, vraagt hij zich af, dat een jong meisje als Pilar Sanchez, wier op Cuba geboren vader zijn hele leven postbode is geweest, wier drie oudere zussen een tevreden leven vol dagelijkse sleur leiden, zo anders is dan de rest van haar familie? Pilar wil dingen weten, ze heeft plannen, ze werkt hard, en hij wil niets liever dan haar stimuleren, hij wil alles doen wat hij kan om haar te laten doorleren. Vanaf het moment dat ze uit huis ging en bij hem introk, heeft hij haar de kneepjes geleerd om beter te scoren op haar toelatingsexamens, al haar huiswerk grondig nagekeken, haar de grondbeginselen van de wiskunde bijgebracht (die op haar school niet wordt gegeven), en haar tientallen romans, korte verhalen en gedichten voorgelezen. Hij, de jongeman zonder enige ambitie, de gesjeesde student die de privileges van zijn ooit bevoorrechte leven heeft versmaad, heeft zich tot doel gesteld omwille van haar ambitieus te worden en haar zo ver te pushen als ze bereid is te gaan. De eerste prioriteit is de universiteit, een volledige beurs voor een goede universiteit, en als ze daar eenmaal zit, gaat de rest vanzelf, daarvan is hij overtuigd. Op het moment droomt ze van een baan als verpleegkundige, maar hij weet zeker dat dat zal veranderen, en hij heeft er het volste vertrouwen in dat ze op een goede dag medicijnen zal kunnen studeren en arts worden.

Zij was degene die voorstelde bij hem in te trekken. Het was geen moment bij hem opgekomen om met zo'n gewaagd voorstel te komen, maar Pilar was vastbesloten, zowel door het verlangen om te ontsnappen als door het fascinerende vooruitzicht om iedere avond met hem naar bed te kunnen, en nadat ze hem had gesmeekt naar Angela te gaan – de voornaamste kostwinner van de familie en derhalve degene die het laatste woord had in alle beslissingen die de familie aangingen – maakte hij een afspraak met de oudste Sanchez-zus en wist hij haar voor het plan te winnen. Aanvankelijk reageerde ze afwijzend en stelde dat Pilar te jong en te

onervaren was om nu al zo'n grote, belangrijke beslissing te kunnen nemen. Ja, ze was zich bewust van het feit dat haar zusje verliefd op hem was, maar ze keurde hun relatie af vanwege het grote leeftijdsverschil, wat betekende dat hij vroeg of laat genoeg zou krijgen van zijn puberale speeltje en haar met een gebroken hart zou achterlaten. Hij antwoordde dat het waarschijnlijk omgekeerd zou aflopen: dat hij degene zou zijn die achterbleef met een gebroken hart. Hij besloot met al dat gepraat over harten en gevoelens te stoppen en zijn zaak in zuiver praktische termen te bepleiten. Pilar had geen werk, zei hij, ze kostte de familie alleen maar geld, terwijl hij in de positie verkeerde om haar te onderhouden en die last van hun schouders te nemen. Uiteindelijk was hij niet van plan haar naar China te ontvoeren. Hun huis was een kwartiertje lopen verwijderd van zijn flat, en ze konden haar zo vaak komen opzoeken als ze wilden. Om de deal te bezegelen bood hij hun cadeautjes aan, allerlei dingen die ze graag wilden hebben maar zelf niet konden betalen. Tot groot vermaak en spotlust van de drie idioten in zijn ploeg, herzag hij tijdelijk zijn standpunt ten aanzien van de regels van het uitmesten, en in de loop van een week jatte hij een vrijwel nieuwe flatscreen-tv mee, een chic koffieapparaat, een rode driewieler, zesendertig films (waaronder een verzamelcassette met alle *Godfather*-films), een professionele make-upspiegel en een set kristallen wijnglazen, en dat alles bood hij Angela en haar zussen aan als bewijs van zijn erkentelijkheid. Met andere woorden, Pilar woont nu bij hem in omdat hij de familie met steekpenningen heeft overgehaald. Hij heeft haar gekocht.

Ja, ze is verliefd op hem, en ja, ondanks zijn gevoelens van onbehagen en zijn gewetensbezwaren houdt hij ook van haar, hoe onwaarschijnlijk dat hem ook voorkomt. Voor de goede orde dient te worden opgemerkt dat hij niet iemand is met een bepaalde voorliefde voor jonge meisjes. Tot dusver waren alle vrouwen in zijn leven min of meer leeftijdgenoten van hem. Daarom vormt Pilar voor hem niet de belichaming van een ideaal vrouwbeeld – ze is gewoon zichzelf, een stukje puur geluk dat hij toevallig op een middag in een plantsoen heeft ontmoet, een uitzondering op alle denkbare regels. Hij heeft voor zichzelf ook geen verklaring voor het feit dat hij zich zo tot haar aangetrokken voelt. Hij bewondert

haar intelligentie, dat zeker, maar dat is uiteindelijk van weinig belang, aangezien hij wel vaker de intelligentie van vrouwen heeft bewonderd zonder zich ook maar enigszins tot hen aangetrokken te voelen. Hij vindt haar knap, maar niet uitzonderlijk knap, en objectief gezien geen weergaloze schoonheid (hoewel je zou kunnen stellen dat alle meisjes van zeventien mooi zijn, om de eenvoudige reden dat alles wat jong is mooi is). Maar dat maakt niets uit. Hij is niet voor haar gevallen vanwege haar lichaam of haar geest. Maar waarom dan? Waarom blijft hij bij haar, terwijl vrijwel alles ervoor pleit dat hij moet vertrekken? Misschien door de manier waarop ze hem aankijkt, de felheid van haar blik, de vervoering in haar ogen als ze naar hem luistert, het gevoel dat ze volledig aanwezig is als ze bij elkaar zijn, dat hij op de hele wereld de enige is die echt voor haar bestaat.

Als hij soms zijn camera tevoorschijn haalt en haar zijn foto's van de achtergelaten dingen laat zien, stromen haar ogen vol tranen. Ze heeft een softe, sentimentele kant die volgens hem bijna komisch is, die overgevoeligheid voor de ellende van anderen, en omdat ze ook tamelijk hard kan zijn, spraakzaam en lacherig, is het voor hem onmogelijk te voorspellen welke kant van haar op ieder gegeven moment de boventoon voert. Op de korte termijn is het misschien lastig en moeizaam, maar op lange termijn zit het helemaal goed, dat voelt hij. Hij die zichzelf jarenlang zoveel heeft ontzegd, die zo hardnekkig is geweest in zijn zelfverloochening, die zichzelf heeft geleerd zijn driftbuien en impulsieve gedrag in te tomen en met een kille, vasthoudende onverschilligheid door de wereld zweeft, voelt langzaam maar zeker het leven in zich terugstromen ten overstaan van haar emotionele overdaad, haar agitatie, haar sentimentele huilbuien als ze een foto ziet van een verlaten teddybeer, een kapot fietsje of een vaas met verwelkte bloemen.

Toen ze de eerste keer met elkaar naar bed gingen, verzekerde ze hem dat ze geen maagd meer was. Hij geloofde haar, maar toen het ogenblik was aangebroken om haar te penetreren, duwde ze hem weg en zei dat hij dat niet mocht doen. Het 'mamagaatje' was verboden terrein, zei ze, absoluut verboden voor het mannelijke geslachtsdeel. Vingers en een tong konden ermee door, maar geen

geslachtsdeel, onder geen enkele voorwaarde, nooit ofte nimmer. Hij had geen flauw idee waar ze zich druk om maakte. Hij deed toch een condoom om? Ze vreeën veilig, en ze hoefde zich nergens zorgen om te maken. Aha, zei ze, daar vergiste hij zich in. Teresa en haar man hadden ook altijd heilig in condooms geloofd, en moet je kijken waar dat toe had geleid. Niets was angstaanjagender voor Pilar dan de gedachte aan een zwangerschap, en ze zou nooit het noodlot tarten door vertrouwen te stellen in zo'n twijfelachtig rubberen gevalletje. Ze zou nog liever haar polsen doorsnijden of van een brug af springen dan zwanger te worden. Begreep hij dat dan niet? Ja, dat begreep hij, maar wat was het alternatief? Het 'rare gaatje', zei ze. Angela had haar er alles over verteld, en hij moest toegeven dat het vanuit een zuiver medisch en biologisch standpunt bezien het enige veilige voorbehoedmiddel ter wereld was.

En zo legt hij zich al een halfjaar neer bij haar wensen, beperkt de penetratie met zijn geslachtsdeel tot haar rare gaatje en benadert haar mamagaatje slechts met tong en vingers. Dat zijn de typische eigenaardigheden van hun liefdesleven, dat overigens een rijk liefdesleven is, een schitterend erotisch partnerschap dat vooralsnog geen enkel teken van verslapping vertoont. Uiteindelijk is het deze seksuele medeplichtigheid die hem met haar verbindt en hem gevangen houdt in de blakerend hete woestenij van vernielde en leegstaande huizen. Hij is in de ban van haar huid. Hij is een gevangene van haar vurige, jonge mond. Hij voelt zich thuis in haar lichaam, en hij beseft dat als hij ooit de moed heeft haar te verlaten, hij dat tot het einde van zijn levensdagen zal betreuren.

Hij had haar vrijwel niets over zichzelf verteld. Zelfs op die eerste dag in het plantsoen, toen ze hem had horen praten en begreep dat hij ergens anders vandaan kwam, vertelde hij haar niet dat ‘ergens anders’ New York City was, de West Village in Manhattan om precies te zijn, maar antwoordde hij in vage bewoordingen dat hij zijn leven ‘ergens in het noorden’ was begonnen. Een poosje later, toen hij Pilar voorbereidde op haar schoolexamens en haar wiskunde leerde, kwam ze er al snel achter dat hij meer was dan een rondtrekkende uitmester, dat hij in werkelijkheid hoog was opgeleid, een scherp verstand had en een liefde voor de literatuur die zo veelomvattend en diepgaand was dat haar Engelse docenten aan de John F. Kennedy-school bedriegers leken. Waar had hij op school gezeten? vroeg ze hem op een dag. Hij haalde zijn schouders op en wilde niets zeggen over de Stuyvesant-school en de drie jaar dat hij op Brown College had gezeten. Maar ze drong aan, en na een poosje staarde hij naar de grond en mompelde iets over een kleine universiteit ergens in New England. Toen hij haar de week erop een roman gaf van Renzo Michaelson, die toevallig zijn peetvader was, viel het haar op dat het boek was uitgebracht door een uitgeverij die Heller Books heette, en ze vroeg hem of dat familie van hem was. Nee, zei hij, dat is puur toeval, Heller is een tamelijk veel voorkomende naam. Dat bracht haar ertoe de volgende, nogal voor de hand liggende vraag te stellen tot welke tak van de familie Heller hij toevallig wel behoorde. Wie waren zijn ouders en waar woonden ze? Mijn ouders zijn er allebei niet meer, antwoordde hij. Bedoel je dat ze dood zijn? Ik vrees van wel, ja. Net als de mijne, zei ze, terwijl haar ogen vol tranen stroomden. Ja, antwoordde hij, net als de jouwe. Heb je broers of zussen? Nee. Ik ben enig kind.

Deze leugen om bestwil bespaart hem het ongemak te moeten

praten over dingen die hij al jarenlang moeizaam omzeilt. Hij wil niet dat ze weet dat zijn moeder, een halfjaar nadat hij geboren was zijn vader in de steek liet, van hem scheidde en hertrouwde met een andere man. Hij wil niet dat ze weet dat hij zijn vader, Morris Heller, oprichter en uitgever van Heller Books, sinds de zomervakantie van zijn derde jaar op Brown College niet meer heeft gezien. En hij wil al helemaal niet dat ze iets te weten komt over zijn stiefmoeder, Willa Parks, die twintig maanden na de scheiding trouwde met zijn vader, en al helemaal, helemaal, helemaal niets over Bobby, zijn dode stiefbroer. Die zaken gaan Pilar niet aan. Dat zijn allemaal zijn privé zaken, en pas als hij een uitweg heeft gevonden uit deze impasse waarin hij de afgelopen zeven jaar heeft verkeerd wil hij er misschien met iemand over praten.

Zelfs nu weet hij nog steeds niet of hij het met opzet heeft gedaan of niet. Het staat als een paal boven water dat hij Bobby een duw heeft gegeven, dat ze samen ruzie hadden en dat hij hem woedend wegduwde, maar hij weet nog steeds niet of hij hem duwde voordat of nadat hij de auto hoorde naderen, en dat wil zeggen dat hij niet weet of Bobby's dood een ongeval is of dat hij hem stiekem wilde doden. Zijn hele levensverhaal draait om wat er die dag gebeurde in de Berkshire Hills, en hij heeft geen idee van de waarheid, hij weet nog steeds niet of hij schuldig is aan een misdrijf of niet.

Het was de zomer van 1996, ongeveer een maand nadat zijn vader hem voor zijn zestiende verjaardag *The Great Gatsby* en nog vijf andere boeken had gegeven. Bobby was achttienenhalf en was zojuist op het nippertje geslaagd voor zijn middelbare school, voor een belangrijk deel dankzij zijn stiefbroer, die drie eindexamenwerkstukken voor hem had geschreven voor het belachelijk lage tarief van twee dollar per pagina, wat neerkwam op een totaal van zesenzeventig dollar. Hun ouders hadden voor de hele maand augustus een huis gehuurd even buiten Great Barrington, en de twee jongens waren onderweg om dat weekend bij hen te komen logeren. Hij was te jong om te mogen rijden, en daarom was het Bobby's verantwoordelijkheid om voor vertrek het oliepeil te controleren en benzine te tanken – wat hij natuurlijk niet deed. Toen ze over een kronkelige, heuvelachtige landweg reden en het huis

tot op ruim dertig kilometer genaderd waren, zaten ze plotseling zonder benzine. Hij zou niet eens zo woedend zijn geworden als Bobby ook maar een greintje berouw had getoond, als die stomme lamlul de moeite had genomen zich te verontschuldigen voor zijn fout, maar zoals te verwachten was vond Bobby de hele situatie ontzettend grappig, en zijn eerste reactie was om in lachen uit te barsten.

Er waren toen al wel mobiele telefoons, maar zij hadden er geen, en dat betekende dat ze verder moesten lopen. Het was een drukkend hete, benauwde dag, er zwermde duizenden muggen om hun hoofd, en hij had een rothumeur, geïrriteerd als hij was door Bobby's debiele onverschilligheid, door de hitte en het ongedierte, doordat ze die stomme, smalle landweg helemaal moesten aflopen, en het duurde niet lang of hij barstte los in een woedende tirade tegen zijn stiefbroer, hij schold hem de huid vol en zocht ruzie met hem. Maar Bobby negeerde hem en weigerde te reageren op zijn beledigingen. Maak je toch niet zo druk om niks, zei hij, het hele leven zit vol met onverwachte gebeurtenissen, misschien zou hun wel iets interessants overkomen op deze weg, wie weet, heel misschien zouden ze na de volgende bocht twee mooie meiden tegen het lijf lopen, twee mooie, spiernaakte meiden die hen mee de bosjes in zouden nemen en wel zestien uur lang met hen zouden vrijen. Onder normale omstandigheden zou hij moeten lachen als Bobby zo'n toon aansloeg en zich graag laten meeslepen door het stompzinnige geleuter van zijn stiefbroer, maar er was niets normaal aan wat hun nu was overkomen, en hij was dan ook totaal niet in de stemming om te lachen. De situatie was zo idioot dat hij zin had Bobby een klap in zijn gezicht te geven.

Telkens als hij terugdenkt aan die dag, stelt hij zich voor hoe anders alles zou zijn verlopen als hij rechts en niet links van Bobby had gelopen. Dan zou hij hem van de weg af hebben geduwd in plaats van erop, en dat zou het einde van het verhaal hebben betekend, omdat er dan helemaal geen verhaal zou zijn, de hele toestand zou iets van niks zijn geweest, een korte uitbarsting van woede die binnen de kortste keren weer vergeten was. Maar ze liepen zoals ze liepen, in die links-rechtsopstelling die onwillekeurig tot stand was gekomen, hij aan de binnenkant, Bobby aan de

buitenkant en dus het dichtst bij de weg, in de richting van het tegemoetkomende verkeer, dat er overigens niet was: tien minuten lang geen auto, geen vrachtwagen en geen motor, en nadat hij al die tien minuten tegen Bobby had lopen foeteren, veranderde de spottende onverschilligheid van zijn stiefbroer tegenover hun meningsverschil langzaam in bökkigheid en vervolgens in agressiviteit, totdat ze elkaar een paar kilometer verderop luidkeels de huid vol stonden te schelden.

Hoe vaak hadden ze in het verleden niet ruzie gehad? Talloze keren, veel vaker dan hij zich kan herinneren, en dat was heel gewoon, vindt hij, omdat broers nu eenmaal altijd bekvechten, en ook al was Bobby niet zijn eigen vlees en bloed, hij kende hem al zo lang zijn herinnering terugging. Hij was twee toen zijn vader met Bobby's moeder trouwde en ze met z'n vieren onder hetzelfde dak gingen wonen, en dus kon hij zich dat tijdstip, dat ergens in het duistere verleden lag, niet herinneren, en daarom kon hij met recht zeggen dat Bobby altijd zijn broer was geweest, ook al was dat strikt genomen niet het geval. Er was indertijd het gebruikelijke gekibbel en geruzie geweest, en omdat hij tweeënhalf jaar jonger was, had hij de meeste lijfstraffen moeten verduren. Hij herinnerde zich vaag hoe zijn vader op een regenachtige dag op het platteland een krijsende Bobby van hem af trok, hoe zijn stiefmoeder uitvoer tegen Bobby omdat hij 'te wild speelde', hoe hij Bobby tegen zijn schenen schopte toen die hem een stuk speelgoed uit handen rukte. Maar het was niet uitsluitend ruziën en vechten geweest, er waren evenveel kameraadschappelijke en vreedzame momenten geweest, en hij herinnert zich dat hij vanaf zijn zevende of achtste, toen Bobby dus negen of tien was, zijn broer erg graag mocht en misschien zelfs van hem hield en dat die gevoelens wederzijds waren. Maar ze waren nooit echt close geworden, althans niet zo close als echte broers zijn, zelfs vechtende en elkaar vijandig gezinde broers, en dat had ongetwijfeld te maken met het feit dat ze tot een kunstmatig samengesteld gezin behoorden en dat beide jongens hun diepste trouw reserveerden voor hun eigen ouder. Niet dat Willa een slechte moeder voor hem was of zijn vader een slechte vader voor Bobby. Integendeel. Beide volwassenen waren loyale bondgenoten, hun huwelijk was goed en verliep opmer-

kelijk harmonieus, en ze deden allebei hun uiterste best elkaars kind telkens het voordeel van de twijfel te gunnen. Toch waren er onzichtbare breuklijnen, microscopisch dunne haarscheurtjes die hen eraan herinnerden dat ze een bijeengeraapte eenheid vormden, die niet één geheel vormde. Bobby's achternaam was daar een voorbeeld van. Willa heette Willa Parks, maar haar eerste man, die op zijn zesendertigste aan kanker was overleden, heette Nordstrom, en dus heette Bobby ook Nordstrom, en omdat hij de eerste vierenhalf jaar van zijn leven Nordstrom had geheten, voelde Willa er niet veel voor zijn naam te veranderen in Heller. Ze was bang dat het Bobby in de war zou brengen, maar sterker nog: ze kon zichzelf er niet toe brengen de laatste sporen uit te wissen van haar eerste man, die veel van haar had gehouden en buiten zijn eigen schuld was overleden, en zijn zoon diens achternaam ontnemen zou haar het gevoel geven dat hij voor de tweede keer om het leven werd gebracht. Op die manier bleef het verleden deel uitmaken van het heden, en de geest van Karl Nordstrom was het vijfde gezinslid, een afwezige ziel die zijn merkteken had achtergelaten op Bobby, en Bobby was zowel een broer als geen broer, zowel een zoon als geen zoon, zowel vriend als vijand.

Ze woonden onder hetzelfde dak, maar afgezien van het feit dat hun ouders met elkaar getrouwd waren, hadden ze weinig met elkaar gemeen. Gemeten naar uiterlijk en temperament, naar geneigdheid en gedrag, naar alle maatstaven waarmee bepaald wordt wat en wie iemand is, waren ze verschillend, volstrekt en onoverbrugbaar verschillend. Naarmate de jaren verstreken, zochten de jongens ieder hun eigen wereldje op, en tegen de tijd dat ze zich samen door de puberteit worstelden, gingen ze nauwelijks nog met elkaar om, behalve tijdens maaltijden of gezinsuitstapjes. Bobby was intelligent, levendig en humoristisch, maar hij was een afschuwelijke leerling die een hekel had aan school, en omdat hij bovendien een roekeloze en uitdagende lastpost was, werd hij bestempeld als een 'probleemkind'. In tegenstelling tot hem haalde zijn jongere stiefbroer altijd de hoogste cijfers van de klas. Heller was stil en teruggetrokken, Nordstrom was extravert en onbesuisd, en de een vond van de ander dat hij op de verkeerde manier bezig was in het leven. Wat de zaken verergerde was het feit dat

Bobby's moeder hoogleraar Engels was aan New York University, ze was een vrouw met een hartstocht voor boeken en ideeën, en het moet heel moeilijk voor haar zoon zijn geweest om te horen hoe ze Heller prees voor zijn studieresultaten, jubelde omdat hij was aangenomen op Stuyvesant, en onder het eten met hem sprak over dat godvergeten kut-existentialisme. Op zijn vijftiende was Bobby serieus aan de wiet, hij was een van die wazig kijkende blowende pubers die op feestjes in het weekend alles uitkotsen en op kleine schaal dealen voor wat extra zakgeld. Een oppassende Heller, een niet-deugende Nordstrom, *and never the twain could meet*. Zo nu en dan bestookten ze elkaar met verbale aanvallen, maar het fysieke vechten was opgehouden, voornamelijk dankzij het mysterie van de genetica. Toen ze twaalf jaar geleden op die landweg in de Berkshire Hills liepen, was de zestienjarige Heller bijna een meter tachtig lang, en hij woog zevenenzeventig kilo. Nordstrom, die tenger gebouwd was, was een meter zeventig en woog zesenzestig kilo. Die ongelijke verhouding maakte ieder lichamelijk conflict bij voorbaat onmogelijk. Al geruime tijd behoorden ze tot verschillende divisies.

Waar hadden ze die dag ruzie over? Welk woord of welke zin, welke groep woorden of zinnen had hem zo woedend gemaakt dat hij zijn zelfbeheersing verloor en Bobby omverduwde? Hij kan het zich niet precies herinneren. Er was zoveel gezegd tijdens die ruzie, er vlogen zoveel beschuldigingen over en weer tussen hen, er kwam zoveel verdrongen verbittering in zoveel felle en rancuneuze uitbarstingen naar boven dat hij het moeilijk vindt die ene zinsnede te benoemen die hem tot ontploffing bracht. Het begon allemaal heel kinderachtig. Irritatie van zijn kant over Bobby's nalatigheid, een volgende stommitieit in een lange rij stommitieiten, hoe had hij zo stom en nalatig kunnen zijn, kijk nu eens in wat voor shitzooi we dankzij jou weer zijn beland. Van Bobby's kant was er irritatie over de benepen reactie van zijn broer op zo'n lullig incident, over zijn hypocriete rechtschapenheid, de betweterige superioriteit waar hij al jarenlang strontziek van werd. Kwajongenswerk, opvliegend puberaal geschreeuw, op zich niets alarme-rends. Maar terwijl ze op elkaar bleven vitten en Bobby in de stemming kwam voor een fikse ruzie, verdiepte het conflict zich tot een

intiemer en bitterder niveau, tot in de kern van hun wederzijdse rancune. Het ging nu niet meer over hen beiden maar over het gezin. Het ging erover dat Bobby er genoeg van had om altijd de verschoppeling van het heilige viertal te zijn, dat hij ervan baalde hoe zijn moeder zich gehecht had aan Miles, dat hij het huisarrest en de straffen die hij altijd kreeg door die harteloze, rancuneuze volwassenen spuugzat was, dat hij doodziek werd van al dat gelul over academische congressen en publicaties en waarom dit boek beter was dan dat boek – hij had een tyfushekel aan alles, aan Miles, aan zijn moeder en stiefvader, aan ieder lid van dat kutgezin, en hij zou dolblij zijn als hij volgende maand eindelijk uit huis ging en op de universiteit zat, en zelfs als hij de universiteit niet afmaakte, dan was hij gelukkig van hen af en zou hij nooit meer terugkomen. Vaarwel, stelletje klootzakken. Krijg de kanker, Morris Heller en die kankerzoon van je. De hele kankerwereld kan de kanker krijgen.

Hij weet niet precies meer welk woord of welke zinsnede de druppel was die de emmer deed overlopen. Misschien is dat ook niet belangrijk, misschien is het onmogelijk zich ooit nog te herinneren welke specifieke belediging in dat rancuneuze getier uiteindelijk leidde tot die duw, maar wat wel belangrijk is, belangrijker dan al het andere, is de vraag of hij al of niet de auto hoorde naderen, de auto die plotseling met een snelheid van tachtig kilometer een scherpe bocht rondde en pas in beeld kwam toen het al te laat was om te voorkomen dat zijn broer geraakt zou worden. Wat vaststaat, is dat Bobby tegen hem schreeuwde en dat hij terugschreeuwde dat hij moest ophouden, dat hij zijn bek moest houden, en tijdens dat wederzijdse getier liepen ze verder langs de weg zonder oog te hebben voor hun omgeving – de bossen links van hen, het weiland rechts, de heiige lucht boven hen, de vogels die overal luidkeels zongen, vinken, lijsters, woudzangers –, dat alles bestond niet meer, en het enige wat overbleef was de woede in hun stem. Het is vrijwel zeker dat Bobby de auto niet heeft horen aankomen, en anders maakte hij zich er geen zorgen om, aangezien hij vlak langs de weg liep en niet het gevoel had dat hij in gevaar was. Maar jij, vraagt Miles zichzelf af, wist jij het of wist je het niet?

Het was een harde, weloverwogen duw. Bobby verloor zijn

evenwicht en wankelde de weg op, waar hij keihard met zijn hoofd op het asfalt terechtkwam. Hij kwam vrijwel meteen overeind, wreef vloekend over zijn hoofd, maar voordat hij kon gaan staan, maaide de auto hem weer omver. Hij was op slag dood, en met één klap veranderde het leven van alle betrokkenen voorgoed.

Dat is het eerste waarover hij niet wil praten met Pilar. Het andere is de brief die hij vijf jaar na Bobby's dood aan zijn ouders schreef. Hij had zijn eerste jaar aan Brown afgerond en wilde de zomer doorbrengen in Providence, waar hij als parttimer onderzoek zou doen voor een van zijn professoren ('s nachts en in de weekends) en fulltime als bezorger voor een plaatselijke elektronicazaak (airco's installeren, tv's en koelkasten via smalle trappen naar boven sjouwen) zou werken. Kort daarvoor was er een meisje in zijn leven gekomen, en aangezien ze in Brooklyn woonde, liet hij een weekend zijn onderzoekswerk voor wat het was en reed naar New York om haar te bezoeken. Hij had nog steeds de sleutels van het appartement van zijn ouders in Downing Street, aan zijn oude kamer was nog niets veranderd, en toen hij naar de universiteit ging, was er afgesproken dat hij naar eigen goeddunken kon komen en gaan zonder enige verplichting om zijn bezoek aan te kondigen. Hij vertrok laat op vrijdagavond na zijn werk in de elektronicazaak en kwam ver na middernacht het appartement binnen. Zijn beide ouders sliepen al. De volgende ochtend werd hij in alle vroegte gewekt door het geluid van hun stemmen in de keuken. Hij kwam uit bed, deed zijn kamerdeur open en aarzelde. Ze spraken luider en gejaagder dan normaal, er klonk een gekwelde ondertoon door in Willa's stem en hoewel ze niet echt ruzie hadden (ze maakten zelden ruzie), was er iets belangrijks aan de hand, er werd een zaak van groot belang geregeld, heroverwogen of opnieuw besproken, en hij wilde hen niet storen.

De beste reactie zou zijn geweest om terug te gaan naar zijn kamer en zijn deur dicht te doen. Terwijl hij in de gang naar hun stemmen luisterde, beseftte hij dat hij het recht niet had daar te staan, dat hij zich op zijn kamer moest terugtrekken, maar de verleiding was te groot, hij was te nieuwsgierig, hij wilde per se weten wat er aan de hand was en zette dus geen stap, en voor het eerst van zijn leven luisterde hij een privégesprek tussen zijn ouders af,